

STATSRÅDETS FÖRORDNING OM ÄNDRING AV STATSRÅDETS FÖRORDNING OM NÄRINGS-, TRAFIK- OCH MILJÖCENTRALERNA**1 Bakgrund**

Regeringen har till riksdagen överlämnat regeringens proposition RP XX/2021 rd. Det föreslås att 15 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) ändras så att det i paragrafens 2 mom. föreskrivs om ett bemyndigande att utfärda förordning. Med stöd av det föreslagna 2 mom. ska bestämmelser om skötseln av en arbets- och näringsbyrås uppgifter inom verksamhetsområdet för fler än en arbets- och näringsbyrå kunna utfärdas genom förordning av statsrådet, när uppgifterna gäller givande av ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) om vissa förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån samt beslut om avbrytande enligt 4 kap. 10 § och 5 kap. 5 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012). Dessutom föreslås i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice en ändring av teknisk natur.

Riksdagen har godkänt de föreslagna ändringarna (RSv XX/2021 rd). Republikens president har stadfäst lagarna den 2021. Ändringarna träder i kraft den 1 september 2021.

Till förordningen föreslås bli fogad en ny 16 a §. I paragrafen föreslås bestämmelser om de uppgifter i anslutning till givande av ett arbetskraftspolitiskt utlåtande som Nylands arbets- och näringsbyrå ska sköta inom verksamhetsområdena för samtliga arbets- och näringsbyråer. Dessutom ska Nylands arbets- och näringsbyrå besluta om avbrytande av träning, prövning och arbetskraftsutbildning inom verksamhetsområdena för samtliga arbets- och näringsbyråer.

Nylands arbets- och näringsbyrå har stark kompetens i de ärenden vars skötsel centraliseras och den har välfungerande, etablerade verksamhetsprocesser och verksamhetspraxis. Dessutom har Nylands arbets- och näringsbyrå förmåga och beredskap att leda verksamheten i en stor enhet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Arbets- och näringsbyrån avgör inom sitt verksamhetsområde huruvida en arbetssökande uppfyller de förutsättningar som gäller rätten till utkomstskydd för arbetslösa och ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om detta till Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan. Ett arbetskraftspolitiskt utlåtande ges om de allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmån, om förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda samt om vissa förutsättningar för att få förmån som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service. Dessutom ges det ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om förutsättningar för arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån.

Arbetskraftspolitiska utlåtanden om unga personers skyldighet att söka studieplats som förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmån, om hur arbetssökandens studier, arbete som inte utförs i anställningsförhållande, företagsverksamhet och eget arbete påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån samt om hur ett förfarande som är klandervärt i en arbetskraftspolitisk bedömning påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån ges vanligen vid enheter för utkomstskydd för arbetslösa, som arbetar fristående från den övriga kundservicen. Enligt uppgifterna i arbets- och näringsbyråernas kundinformationssystem gavs det år 2019 uppskattningsvis 296 000 utlåtanden av ovannämnda slag, och den arbetstid som användes för utlåtandena vid arbets- och näringsbyråerna motsvarade cirka 60 årsverken. Givandet av dessa utlåtanden är ofta förenat med avsevärd prövning exempelvis i fråga om huruvida den arbetssökandes förfarande eventuellt har varit klandervärt.

Inom ramen för den laglighetskontroll som riksdagens justitieombudsman utövar har det avgjorts flera klagomål som gällt dröjsmål med att ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande. I flera avgöranden har det konstaterats att givandet av det arbetskraftspolitiska utlåtandet hade dröjt utöver den föreskrivna tiden. Arbets- och näringsbyråerna har i sina redogörelser med anledning av klagomål ofta åberopat personalbyten och anhopning av ärenden till följd av andra uppgifter. Detta har enligt etablerad laglighetsövervakningspraxis inte ansetts vara en godtagbar orsak att överskrida de lagstadgade maximala behandlingstiderna. I avgörandena har det betonats att arbets- och näringsbyråerna på förhand måste ha beredskap för sådana omständigheter som kan påverka behandlingstiderna för ärenden som gäller arbetslöshetsförmåner samt aktivt följa behandlingstiderna och snabbt reagera på fördröjningar.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har till uppgift att styra och övervaka arbets- och näringsbyråerna. Samtliga närings-, trafik- och miljöcentraler svarar inom sina verksamhetsområden för tillsynen över behandlingstiderna för utkomstskyddsärenden vid arbets- och näringsbyråerna. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland svarar inom verksamhetsområdena för samtliga närings-, trafik- och miljöcentraler för den juridiska vägledningen för arbets- och näringsbyråerna i anslutning till verkställandet av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om altemneringsledighet och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Arbets- och näringsministeriet ger arbets- och näringsbyråerna anvisningar om arbets- och näringsbyråns verkställighetsuppgifter inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa, tillämpningen av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice samt lagen om främjande av integration (1386/2010) och lagen om altemneringsledighet (1305/2002).

Nedan redogörs det närmare för de förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån som gäller arbete som inte utförs i anställningsförhållande, företagsverksamhet och eget arbete, studier, unga personers skyldighet att söka studieplats samt föreläggande av påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa. Dessutom redogörs det för avbrytande av service samt för frivilliga studier med arbetslöshetsförmån.

Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån

Arbete som inte utförs i anställningsförhållande

En arbetssökande kan utföra sedvanligt allmännyttigt frivilligarbete eller sedvanligt talkoarbete utan lön utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsförmåner. Tillämpningen av bestämmelsen i 2 kap. 4 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är i regel förenad med endast ringa prövning.

En arbetssökande som utan lön arbetar i ett företag eller i sådana uppgifter som allmänt utförs i ett anställningsförhållande eller i företagsverksamhet, har inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Tillämpningen av 2 kap. 4 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan förutsätta omfattande arbetskraftspolitisk prövning.

Hur företagsverksamhet och eget arbete påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån

I systemet med utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare en person som är företagare enligt lagen om pension för företagare (1272/2006) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (1272/2006). Som företagare betraktas också personer som uppfyller vissa kriterier som har att göra med innehav och ställning i ett företag samt arbete i företag.

Om en person blir arbetslös och registrerar sig som arbetssökande hos arbets- och näringsbyrån, avgör byrån huruvida den arbetssökande ska betraktas som företagare och om de förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån enligt 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller företagsverksamhet uppfylls.

Arbete som utförs av en person som inte utför sitt arbete i förvärvssyfte bedöms utifrån bestämmelserna om sysselsättning i eget arbete i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Exempelvis närståendevårdare är sådana personer.

Sysselsättning i företagsverksamhet som varar högst två veckor eller på motsvarande sätt i eget arbete, även om det rör sig om heltidsarbete, utgör inget hinder för erhållande av arbetslöshetsförmån. En person som på heltid sysselsätts i företagsverksamhet eller eget arbete längre än två veckor har inte rätt till arbetslöshetsförmån. Den arbetssökandes företagsverksamhet eller eget arbete betraktas som heltidsarbete, om den arbetsmängd som företagsverksamheten eller det egna arbetet kräver är så stor att den utgör ett hinder för att ta emot heltidsarbete. Bedömningen grundar sig på en helhetsbedömning, där alla bevis på verksamhetens sysselsättande karaktär beaktas.

En person som på heltid varit sysselsatt i företagsverksamhet har rätt till arbetslöshetsförmån när personen bevisligen har upphört med företagsverksamheten eller personens arbete i företaget har upphört. Den som har varit sysselsatt på heltid i eget arbete anses fortfarande vara sysselsatt fram till den tidpunkt då det på grundval av arbetssökandens redogörelse som kan anses vara tillförlitlig eller annars är uppenbart att verksamheten inte fortsätter. Företagsverksamhet eller eget arbete som bisyssla utgör inte något hinder för att få arbetslöshetsförmån, men inkomsten av företagsverksamheten beaktas i beloppet av den arbetslöshetsförmån som betalas ut.

Om den arbetssökande inleder företagsverksamhet eller blir sysselsatt i eget arbete som arbetslös, utreder arbets- och näringsbyrån inte hur företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån. Att företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete eventuellt bedrivs på heltid utgör inte heller något hinder för erhållande av arbetslöshetsförmån under de första fyra månaderna av företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete. En ny tidsfrist på fyra månader är möjlig först när personen efter att tidsfristen på fyra månader har börjat har uppfyllt arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning börjar räknas från början.

Arbets- och näringsbyrån avgör huruvida villkoren i fråga om företagsverksamhet som heltidssyssla eller bisyssla samt upphörande med företagsverksamhet och upphörande av eget arbete är uppfyllda. Villkoren är inte förenade med prövning, med undantag av utredningen av huruvida verksamheten är heltidssyssla eller bisyssla och bedömningen av tidpunkten för inledande av verksamheten och verksamhetens upphörande.

Av arbets- och näringsbyråernas kundinformationssystem framgår det att det år 2019 gavs sammanlagt cirka 33 400 arbetskraftspolitiska utlåtanden om arbetssökandes företagsverksamhet och eget arbete. Av dessa gavs cirka 21 600 utlåtanden vid arbets- och näringsbyråernas enheter för utkomstskydd för arbetslösa och i annat motsvarande sakkunnigarbete.

Hur studier påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån

De som studerar på heltid har inte rätt till arbetslöshetsförmåner. Frågan om studierna är heltidsstudier eller inte avgörs i regel på basis av studiernas examensinriktning eller deras omfattning. Dessa förutsättningar liksom de förutsättningar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller upphörande med studier är i regel inte förenade med arbetskraftspolitisk prövning.

Den arbetssökande kan visa att studier av vilket slag som helst utgör en bisyssla genom en tillräckligt lång tid i stadigvarande arbete eller tid då företagsverksamhet bedrivits under tiden för studierna. I sådana fall utgör studierna inte något hinder för att ta emot heltidsarbete. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter att det görs en helhetsprövning. Vid prövningen bedöms hur stadigvarande den arbetssökandes arbete varit samt orsaken till att arbetet avslutats.

En arbetssökande har rätt att få arbetslöshetsförmåner trots studier, om han eller hon har fyllt 25 år och studierna pågår högst sex månader utan avbrott eller i perioder. Det har ingen betydelse om studierna är heltidsstudier eller deltidstudier. En ytterligare förutsättning är att studierna ger yrkesfärdigheter eller stöder företagsverksamhet. Möjligheten till högst sex månaders heltidsstudier utan förlust av arbetslöshetsförmånen återfås efter att personen har uppfyllt arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning har börjat löpa från början.

Frågan om hur studier påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån avgörs av arbets- och näringsbyrån. Enligt uppgifter i arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem gavs år 2019 cirka 31 000 arbetskraftspolitiska utlåtanden om arbetssökandes heltidsstudier.

Skyldighet för unga personer som saknar sådan utbildning som ger yrkesfärdigheter att söka studieplats

Unga personer under 25 år som saknar sådan utbildning som ger yrkesfärdigheter ska för att få arbetslöshetsförmån varje år ansöka om studieplats för studier som påbörjas på höstterminen. Arbets- och näringsbyrån övervakar i samband med den övriga kundservicen hur personen söker studieplatser. I sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter den kan man komma överens om skyldigheten att söka studieplats på ett sätt som avviker från huvudregeln i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Skyldigheten kan exempelvis helt slopas eller så kan man minska antalet studieplatser som behöver sökas.

Begränsningen för en ung person som saknar utbildning att få sådan arbetslöshetsförmån som betalas på grundval av arbetslöshet undanröjs, om den unga personen har genomgått en examensinriktad utbildning som ger yrkesfärdigheter. Rätten till arbetslöshetsförmån återfås också när personen i fråga i sammanlagt minst 21 kalenderveckor har varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret, deltagit i någon annan sysselsättningsfrämjande service än frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller frivilliga studier enligt lagen om främjande av integration, bedrivit frivilliga heltidsstudier enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller varit sysselsatt på heltid i företagsverksamhet eller eget arbete. Begränsningen slutar också gälla när personen i fråga fyller 25 år.

Enligt kundinformationssystemet gav arbets- och näringsbyråerna år 2019 cirka 25 800 arbetskraftspolitiska utlåtanden om förutsättningarna i fråga om unga som saknar utbildning.

Förfarande som ska anses vara klandervärt i en arbetskraftspolitisk bedömning

I påföljdssystemet för utkomstskydd för arbetslösa är principen den att självförvårdad arbetslöshet eller förlängning av arbetslöshet leder till förlust av arbetslöshetsförmån under viss tid eller tills vidare. Syftet med påföljdssystemet är att styra arbetssökande att aktivt söka jobb och att delta i service som förbättrar förutsättningarna att få arbete.

En arbetssökande som lämnar arbetet eller blir uppsagd, som vägrar att ta emot arbete eller som gör sig skyldig till försummelser i fråga om sysselsättningsplanen och deltagande i sysselsättningsfrämjande service kan gå miste om arbetslöshetsförmånen för viss tid. Vid bedömningen av den arbetssökandes förfarande och en eventuell förlust av rätten till arbetslöshetsförmån utreds de omständigheter som ledde till avslutande av anställningsförhållandet, vägran att ta emot arbete, försummelse att vidta åtgärder enligt sysselsättningsplanen eller till att servicen inte förverkligades. Tidsperioderna utan ersättning varierar mellan 15 och 90 dagar. Den som upprepade gånger förfar klandervärt förlorar rätten till arbetslöshetsförmån tills vidare.

Utifrån de uppgifter som framgick av kundinformationssystemet förelade arbets- och näringsbyråerna år 2019 cirka 84 500 tidsperioder utan ersättning på grund av arbetskraftspolitiskt klandervärda förfaranden. År 2019 gavs det cirka 26 000 arbetskraftspolitiska utlåtanden om skyldighet att vara i arbete.

Av statistiken framgår inte antalet situationer där arbets- och näringsbyrån har bedömt hur arbetskraftspolitiskt klandervärt den arbetssökandes förfarande har varit och beslutat att ingen tidsperiod utan ersättning eller annan påföljd ska föreläggas.

Återfående av rätten till arbetslöshetsförmåner efter arbetskraftspolitiskt klandervärt förfarande

Efter att ha ålagts skyldighet att vara i arbete återfår en person rätten till arbetslöshetsförmåner när den i sammanlagt minst tolv kalenderveckor har varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret, deltagit i någon annan sysselsättningsfrämjande service än frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller frivilliga studier enligt lagen om främjande av integration, bedrivit frivilliga heltidsstudier enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller varit sysselsatt på heltid i företagsverksamhet eller eget arbete. Rätten till arbetslöshetsförmån återfås också när minst fem år har förflutit från det förfarande som ledde till att personen ålades en skyldighet att vara i arbete.

Avbrytande av sysselsättningsfrämjande service i vissa situationer

Avbrytande av träning och provning

I 4 kap. 10 § 1 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice sägs det att om en enskild kund utan tillstånd har varit frånvarande fem tränings- eller provningsdagar utan avbrott eller om han eller hon annars har varit frånvarande så mycket att målen för träningen eller provningen inte nås, fattar arbets- och näringsbyrån utifrån frånvaron beslut om avbrytande av träningen eller utbildningsprovningen eller om hävande av avtalet om arbetsprovning.

Arbets- och näringsbyrån kan också av andra vägande skäl fatta beslut om avbrytande av träningen eller utbildningsprovningen. En sådan situation kan uppstå t.ex. om den som deltar i servicen uppträder våldsamt eller annars hotfullt och det är nödvändigt att avbryta servicen för att skydda andra som deltar i servicen och tjänsteproducentens personal. Ett vägande skäl till avbrytande kan också vara annat osakligt beteende som stör undervisningen eller genomförandet av träningen.

Omprövning av arbets- och näringsbyråns beslut att avbryta träning eller provning får begäras och besvär över beslutet anföras på det sätt som anges i 14 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

En arbetssökande som utan giltig orsak avbryter träning eller provning eller av eget förvållande måste avbryta servicen, har med stöd av 2 a kap. 12 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa under 60 dagar efter avbrytandet inte rätt till arbetslöshetsförmåner.

Avbrytande av arbetskraftsutbildning

Enligt 5 kap. 4 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ska en studerande som deltar i arbetskraftsutbildning regelbundet delta i undervisningen och göra framsteg i sina studier på det sätt som avses i utbildnings- eller studieplanen. Enligt 5 § i samma kapitel ska den arbets- och näringsbyrå som beslutat om antagningen av studerande fatta beslut om avbrytande av utbildningen, om en studerande inte gör framsteg i studierna eller utan tillstånd har varit frånvarande fem utbildningsdagar utan avbrott.

Innan beslutet om avbrytande fattas ska arbets- och näringsbyrån ge den studerande tillfälle att bli hörd. Den studerande ska utan dröjsmål underrättas om beslutet. Omprövning av beslutet får begäras och besvär över beslutet anföras på det sätt som anges i 14 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

Utifrån de uppgifter som arbets- och näringsbyråerna har lämnat motsvarade den arbetstid som år 2019 användes för förfarandet för avbrytande av service uppskattningsvis ca 9–13 årsverken. I uppskattningen ingår inte den använda arbetstiden vid samtliga arbets- och näringsbyråer. Arbetstiden omfattar bland annat inledande av förfaranden för avbrytande, hörande av arbetssökande, beredning och utarbetande av beslut om avbrytande samt omprövningsförfaranden.

Arbetssökandes frivilliga studier

Arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån

Bestämmelser om stödandet av frivilliga studier med arbetslöshetsförmån finns i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Arbets- och näringsbyrån ger den som betalar ut arbetslöshetsförmånen ett bindande arbetskraftspolitiskt utlåtande om den arbetslöshetsförmån som betalas för stödandet av studierna.

Stöd för en studiehelhet kan i regel ges för högst 24 månader. Stödtiden kan inte förlängas, men den arbetssökande kan meddela arbets- och näringsbyrån att han eller hon avbryter de studier som stöds med arbetslöshetsförmån.

För att den arbetssökande ska få arbetslöshetsförmån krävs det att han eller hon gör framsteg i studierna. Arbets- och näringsbyrån följer den arbetssökandes framsteg i studierna på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter den.

Rätten till arbetslöshetsförmånen upphör, om den arbetssökande inte i tillräcklig omfattning framskridet i sina studier eller om arbetssökanden försummar att underrätta arbets- och näringsbyrån om framstegen i studierna på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter den. Stödandet av studierna kan även upphöra på grund av arbetssökandens frånvaro. Arbets- och näringsbyrån är behörig att avgöra ärendet. Byrån samråder med den arbetssökande och ger den som betalar ut arbetslöshetsförmånen ett bindande arbetskraftspolitiskt utlåtande i ärendet.

År 2019 gavs cirka 32 600 arbetskraftspolitiska utlåtanden om inledande av frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Det gavs cirka 2 700 utlåtanden om att rätten upphör på grund av att studierna inte framskridit.

Frivilliga studier för invandrare

Bestämmelser om stödandet av invandrarnas frivilliga studier med arbetslöshetsförmån finns i lagen om främjande av integration. På överenskommelse om invandrades frivilliga studier, stödtiden, invandrarens skyldigheter, uppföljning av och avbrott i studier samt invandrarens och utbildningsproducentens informationsskyldighet tillämpas vad som i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice föreskrivs om frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. För att studier ska stödjas förutsätts det inte att studierna varit avbrutna i ett år, och stödandet av studierna förutsätter inte att invandraren har fyllt 25 år.

År 2019 gavs cirka 18 000 arbetskraftspolitiska utlåtanden om inledande av frivilliga studier som ingår i integrationsplanen. Det gavs cirka 800 arbetskraftspolitiska utlåtanden om att rätten till arbetslöshetsförmån upphör.

3 Målsättning

Syftet med ändringen är att trygga en enhetlig tillämpningspraxis och en snabb behandling av utkomstskyddsärenden genom att centralisera verkställigheten av arbets- och näringsbyråernas uppgifter inom utkomstskyddet för arbetslösa. Dessutom vill man trygga en enhetlig beslutspraxis i vissa situationer som gäller sysselsättningsfrämjande service, när avbrytandet av servicen av orsaker som beror på arbetstagaren själv behöver bedömas.

4 De viktigaste förslagen

Det föreslås att en ny 16 a § fogas till statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna.

16 a §. Verksamhetsområdet för Nylands arbets- och näringsbyrå i vissa uppgifter

I underpunkterna i paragrafens 1 mom. 1 punkt föreslås det att Nylands arbets- och näringsbyrå inom verksamhetsområdet för samtliga arbets- och näringsbyråer ska ge arbetskraftspolitiska utlåtanden om de arbetskraftspolitiska förutsättningar som gäller arbete som inte utförs i anställningsförhållande, med undantag för sedvanligt frivillig- och talkoarbete, samt sysselsättning som företagare och sysselsättning i eget arbete, studier, skyldighet för unga personer att söka studieplats som förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmån samt föreläggande av påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Enligt 1 mom. 2 punkten ska Nylands arbets- och näringsbyrå vara behörig att ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om att rätten till arbetslöshetsförmån upphör, när det är fråga om den arbetssökandes framsteg i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och försummelse av sådana studier. I enlighet med 1 mom. 3 punkten ska behörigheten på motsvarande sätt även gälla uppföljning av frivilliga studier och upphörande av rätten till arbetslöshetsförmån enligt lagen om främjande av integration.

I 2 mom. föreslås preciserande bestämmelser om att varje arbets- och näringsbyrå inom sitt eget verksamhetsområde ska ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande när den arbetssökande som arbetslös inleder företagsverksamhet eller eget arbete. Om arbetssökanden medan han eller hon är arbetslös inleder företagsverksamhet eller eget arbete, utreder arbets- och näringsbyrån inte hur företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete påverkar rätten att få arbetslöshetsförmån. Att företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete eventuellt bedrivs på heltid utgör inte heller något hinder för erhållande av arbetslöshetsförmån under de första fyra månaderna av företagsverksamheten eller sysselsättningen i eget arbete.

Dessutom ska varje arbets- och näringsbyrå inom sitt eget verksamhetsområde ge arbetskraftspolitiska utlåtanden om kortvariga studier. En arbetssökande har rätt att få arbetslöshetsförmåner trots studier, om han eller hon har fyllt 25 år och studierna pågår högst sex månader utan avbrott eller i perioder. Det har ingen betydelse om studierna är heltidsstudier eller deltidsstudier. En ytterligare förutsättning är att studierna ger yrkesfärdigheter eller stöder företagsverksamhet.

Enligt 3 mom. ska Nylands arbets- och näringsbyrå vara behörig att besluta om avbrytande av träning och prövning om en enskild kund är frånvarande eller av något annat vägande skäl. Byrån ska också fatta beslut om avbrytande av arbetskraftsutbildning, om studierna inte framskrider och om den studerande är frånvarande utan tillstånd. Avsikten är att Nylands arbets- och näringsbyrå ska svara för beredningen och utarbetandet av ett beslut om avbrytande medan de åtgärder som föregår detta ska skötas av den behöriga arbets- och näringsbyrå som har inlett processen för avbrytande.

Varje arbets- och näringsbyrå ska fortfarande inom sitt verksamhetsområde ge arbetskraftspolitiska utlåtanden om andra förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån än de som hör till Nylands

arbets- och näringsbyrås exklusiva behörighet. Alla arbets- och näringsbyråer ska inom sina verksamhetsområden fortfarande ge arbetskraftspolitiska utlåtanden om exempelvis de förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån som hänför sig till jobbsökningens giltighet, sökande av heltidsarbete samt arbetslöshetsförmån som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service.

De kommuner som deltar i det kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen ger sina kunder arbetskraftspolitiska utlåtanden om de förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån som hänför sig till arbetslöshetsförmån som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service samt om stödjande av frivilliga studier med arbetslöshetsförmån.

Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 september 2021.

Med stöd av förordningens övergångsbestämmelse tillämpas förordningen även på ärenden som är anhängiga vid arbets- och näringsbyråerna vid ikraftträdandet av förordningen. Med stöd av övergångsbestämmelsen ska dessutom Nylands arbets- och näringsbyrå vidta de åtgärder som föranleds av sökande av ändring i arbetskraftspolitiska utlåtanden och i beslut om avbrytande av service.

5 Den föreslagna förordningens konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Att uppgifterna centraliseras kommer inte att påverka statsbudgeten på ett sätt som ökar eller minskar utgifterna. Om ingen ändring görs, kommer motsvarande resurser att användas på samma sätt som hittills vid arbets- och näringsbyråerna.

Nylands arbets- och näringsbyrås omkostnader kommer att öka och de övriga arbets- och näringsbyråernas utgifter att minska till följd av centraliseringen.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Den arbetstid som användes vid arbets- och näringsbyråernas enheter för utkomstskydd för arbetslösa och i annat motsvarande expertarbete för att ge arbetskraftspolitiska utlåtanden om utkomstskyddet för arbetslösa och den arbetstid som användes vid arbets- och näringsbyråerna för att ge de arbetskraftspolitiska utlåtanden i anslutning till stöd för frivilliga studier som det nu föreslås att ska ges centraliserat motsvarade cirka 60 årsverken 2019. Tidsanvändningen baserar sig på beräkning av den tid som utkomstskyddsexperterna använder för arbetet.

Centraliseringen av uppgifterna kommer att öka den arbetsmängd som krävs för att ge arbetskraftspolitiska utlåtanden vid Nylands arbets- och näringsbyrå, som kommer att sköta de uppgifter som ska centraliseras, samtidigt som centraliseringen på motsvarande sätt kommer att minska den arbetsmängd som krävs för utlåtanden vid de övriga arbets- och näringsbyråerna. Varje arbets- och näringsbyrå kommer fortfarande att lämna begäranden om utredning i anslutning till utredningen av arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa.

Att uppgifterna sköts centraliserat kommer att främja den centraliserade enhetens möjligheter att på förhand ha beredskap för förändringar som påverkar behandlingstiderna för utkomstskyddsärendena. Sådana förändringar är t.ex. personalbyten, arrangemang under semesterperioder och säsongsvariationer i antalet utlåtanden. Dessutom gör centraliseringen det möjligt att på riksomfattande nivå följa behandlingstiderna och reagera på eventuella fördröjningar.

På grund av centraliseringen kommer den arbetsmängd som krävs för beslut om avbrytande av service att minska vid de övriga arbets- och näringsbyråerna och att öka vid Nylands arbets- och näringsbyrå.

Utifrån de uppgifter som arbets- och näringsbyråerna har lämnat bedöms konsekvenserna för arbetsmängden emellertid bli ringa.

Centraliseringen kommer att medföra ändringar i uppgifterna för de anställda vid arbets- och näringsbyråerna. Därför bör frågan behandlas i samarbetsförfarande.

I förvaltningslagen (434/2003) finns bestämmelser om jäv för tjänstemän, jävsgrunder, avgörande av jävsfrågor och fortsatt behandling av ett ärende. Enligt lagen får en tjänsteman inte delta i behandlingen av ett ärende eller vara närvarande vid behandlingen, om tjänstemannen är jävig. Verksamheten vid den enhet som ska sköta de uppgifter som centraliseras bör organiseras så att en opartisk behandling av ärendena säkerställs. Vars och ens rätt att på behörigt sätt få sin sak behandlad av en myndighet ska tryggas på det sätt som avses i 21 § i grundlagen.

Den föreslagna ändringen gäller försörjningen vid arbetslöshet och behandlingen av arbetslösa arbetsökandes ärenden hos myndigheten. Vid organiseringen av verkställigheten av de uppgifter som ska centraliseras bör en tillräcklig sakkunskap och personalstyrka säkerställas i syfte att tillgodose den rätt till grundläggande försörjning vid arbetslöshet som tryggas i 19 § i grundlagen och den rätt att få sin sak behandlad på behörigt sätt och utan obefogat dröjsmål som tryggas i 21 § i grundlagen.

Arbetsställena för de tjänstemän som sköter de uppgifter som föreslås bli centraliserade kommer att bli kvar på de orter där arbets- och näringsbyråerna är belägna. Den personal som för närvarande sköter de uppgifter som ska centraliseras kommer i princip att fortsätta att sköta samma uppgifter vid den centraliserade enheten.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland kommer liksom hittills att övervaka behandlingstiderna för utkomstskyddsärenden vid Nylands arbets- och näringsbyrå. Centraliseringen kommer att bredda omfattningen av dess tillsynsuppgift och i motsvarande grad minska de övriga närings-, trafik- och miljöcentralernas tillsynsuppgifter.

Alla arbets- och näringsbyråer kommer att ha kvar sådana arbetsuppgifter som kräver endast ringa prövning och rutinmässiga uppgifter i anslutning till givande av arbetskraftspolitiska utlåtanden. Den minskning av uppgifter som centraliseringen medför kan ge arbets- och näringsbyråerna större möjligheter att utveckla sin serviceverksamhet när det gäller att stödja sysselsättningen av arbetssökande och erbjuda tjänster för arbetssökande.

Centraliseringen bedöms inte öka arbetslöshetskassornas eller Folkpensionsanstaltens arbetsmängd. De som betalar ut arbetslöshetsförmån kommer fortfarande liksom hittills att kunna begära och få arbetskraftspolitiska utlåtanden av arbets- och näringsbyråerna. Centraliseringen kommer att förenhetliga behandlingstiderna för sådana utkomstskyddsärenden som kräver sakkunnigbehandling, och detta kommer även att påverka behandlingen av förmånsansökningar.

Konsekvenser för medborgarna

Genom att behandlingen av ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa och som kräver prövning koncentreras på riksnivå hos en enda arbets- och näringsbyrå främjas en enhetlig beslutspraxis. Ändringen tillgodoser således den jämlikhet inför lagen som föreskrivs i 6 § i grundlagen. Centraliseringen kommer också att undanröja de byråspecifika skillnader som för närvarande finns i behandlingstiderna. Detta främjar likabehandlingen av arbetssökande.

Centraliseringen främjar också medborgarnas grundlagsfästa rätt att utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en myndighet, när den enhet som behandlar ärendet får bättre möjligheter än tidigare att förbereda sig på omständigheter som påverkar behandlingstiderna för ärenden som gäller arbetslöshetsförmåner och reagera när det uppstår fördröjningar.

Att de uppgifter som centraliseras sköts vid en enda enhet i stället för vid alla de nuvarande arbets- och näringsbyråerna medför inga innehållsmässiga ändringar i kundserviceprocessen annat än i fråga om den aktör som ansvarar för avbrytandet av service. Denna ändring bedöms inte försämra arbetssökandens rätt att få en korrekt och snabb behandling. Den arbetssökandes arbets- och näringsbyrå och arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter kommer på samma sätt som hittills att ge råd i frågor som gäller utkomstskyddet för arbetslösa.

Andra eventuella konsekvenser

Att arbets- och näringsbyråernas uppgifter delvis centraliseras bedöms inte ha någon nämnvärd inverkan på genomförandet av kommunförsöket som gäller främjande av sysselsättningen. Centraliseringen kommer varken att öka eller minska uppgifterna för kommunerna inom försöksområdena. Till den del som det för att en kund i en kommun inom försöksområdet ska få arbetslöshetsförmån krävs ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om en sådan förutsättning för erhållande av arbetslöshetsförmån vars bedömning genom förordning av statsrådet har koncentrerats till Nylands arbets- och näringsbyrå, ska den byrån ge ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om kundens rätt till arbetslöshetsförmån.

Centraliseringen av uppgifterna bedöms inte ha några regionala konsekvenser, eftersom den centraliserade enheten kommer att ha personal som arbetar på de orter där de nuvarande arbets- och näringsbyråerna finns. Vid skötseln av de uppgifter som ska centraliseras kan multilokalitet och platsneutralitet utnyttjas.

Alternativa handlingsvägar

I stället för att uppgifterna koncentreras till en enda arbets- och näringsbyrå kunde flera arbets- och näringsbyråer svara för skötseln av de uppgifter som föreslås bli centraliserade. Om uppgifter skulle skötas centraliserat vid flera arbets- och näringsbyråer, skulle man på samma sätt som i nuläget fortfarande bli tvungen att lösa de problem i fråga om behandlingstiderna som hänför sig till bristen på personalresurser. Detta alternativ främjar inte heller en enhetlig beslutspraxis på motsvarande sätt som centraliseringen av uppgifterna till en enda arbets- och näringsbyrå.

Ett avgörande om i 2 kap. 5 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskriven rätt för en arbetssökande att få arbetslöshetsförmån under de första fyra månaderna efter inledandet av företagsverksamheten eller eget arbete förutsätter i princip inte arbetskraftspolitisk prövning, och avgörandet fattas i regel i samband med annan kundservice. Detta gäller även kortvariga studier som avses i 2 kap. 10 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om de arbetskraftspolitiska utlåtandena om dessa förutsättningar skulle ges centraliserat av en enda arbets- och näringsbyrå, kunde erhållandet av arbetslöshetsförmån fördröjas onödigt jämfört med nuläget. När däremot givandet av utlåtanden om företagsverksamhet, eget arbete och studier centraliseras till en och samma enhet, främjar detta enhetliga tolkningar av och en enhetlig beslutspraxis i fråga om dessa förutsättningar.

6 Beredningen av förslaget

Förslaget till förordning har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet.

Förslaget var på remiss 18.1.2021–26.2.2021. Utlåtande begärdes av följande remissinstanser: arbets- och näringsbyråerna, närings-, trafik- och miljöcentralerna, NTM-centralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltnings-center, Arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter, Social- och hälsovårdsministeriet, Finansministeriet, Justitieministeriet, Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, Riksdagens justitieombudsman, Justitiekanslern i statsrådet, Ålands landskapsregering, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet AMS, Folkpensionsanstalten, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, Finansinspektionen, Sysselsättningsfonden, Försäkringsdomstolen, Besvärsnämnden för social trygghet, Finlands näringsliv rf, Sta-

tens arbetsmarknadsverk, KT Kommunarbetsgivarna, Företagarna i Finland rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Akava ry, Arbets- och näringsförvaltningens personalförbund ANPF rf, Fackförbundet Pro rf, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf, Finlands Kommunförbund, Landskapsförbunden/Ordföranden för landskapsdirektörerna Kari Häkämies och Finlands Nationella Organisation för Arbetslösa rf.

[Det kom in xx utlåtanden. Begäran om utlåtande och de utlåtanden som avgetts finns i statsrådets tjänst för projektinformation på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med projektkoden [TEM105:00/2020](#).]

Förslaget till förordning har granskats vid laggranskningsenheten vid justitieministeriets lagberedningsavdelning.

7 Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 september 2021.

Enligt övergångsbestämmelsen ska den centraliserade enheten från och med ikraftträdandet av förordningen också sköta de anhängiga ärenden som gäller givande av arbetskraftspolitiskt utlåtande och beslut om avbrytande av service som hörde till arbets- och näringsbyråernas behörighet före ikraftträdandet.

Enligt övergångsbestämmelsen ska Nylands arbets- och näringsbyrå även vidta de åtgärder som föranleds av sökande av ändring i arbetskraftspolitiska utlåtanden och beslut om avbrytande av service. Nylands arbets- och näringsbyrå ska således vara behörig att vidta de åtgärder som föranleds av ändringssökande exempelvis när ett besvär har anhängiggjorts redan före ikraftträdandet av förordningen, eller när ett besvär anhängiggörs efter ikraftträdandet och det gäller ett arbetskraftspolitiskt beslut eller beslut om avbrytande av service som meddelats före ikraftträdandet.